

12.8.2015

Dnro 53/61/15

valtiovarainministerio@vm.fi
<Nmi>
<Lähiosoite>
<Postiosoite>

Kirjeenne HE laiksi väliaikaisesta menettelystä verotuksen oikaisemiseksi ja rikosprosessin es-
tämiseksi oma-aloitteisesti annettujen tietojen perusteella, VM062:00/2015

Lausuntopyyntö

Pyydettyä lausuntona Valtakunnansyyttäjänvirasto esittää seuraavaa.

Valtakunnansyyttäjänvirasto suhtautuu esitykseen lähtökohtaisesti myönteisesti edellyttäen, että tehokasta katumista koskevassa menettelyssä ei loukata yhdenvertaisuusperiaatetta ilman erittäin painavia perusteita ja siitä oletettavasti saatavat hyödyt ovat selvästi haittoja suuremmat.¹ Valtakunnansyyttäjänvirasto pitää myös tarpeellisena säätää erikseen mahdollisuudesta peruuttaa syytesuoja tapauksissa, joissa verovelvollinen on antanut menettelyssä virheellisiä, vääriä tai harhaanjohtavia tietoja.

1. Syytesuojasta saatavat hyödyt ja haitat

Esityksen mukaan lainmuutoksella viranomaistoiminnalle saatava hyöty olisi resurssien säästö Verohallinnossa, kun muutoin vaikeasti kerättäviä verotuloja saataisiin hallinnollisesti kevyellä tavalla verotuksen piiriin. Erityisesti tämä koskisi esityksen mukaan ulkomaille sijoitettuja varoja ja niistä saatuja tuloja. Kansainvälinen verotettavan tulon ja rikoshyödyn jäljittäminen onkin tunnetusti vaikeaa. Valtiovarainministeriö arvioi kuitenkin, että ehdotetun lain perusteella saataisiin verotuksen piiriin vain noin 1-10 miljoonan euron arvosta salattua omaisuutta. Esitykseen sisältyvään kansainväliseen vertailuun suhteutettuna kyseessä on varsin vaatimaton arvio, jolla ei liene valtiontaloudellista merkitystä. Lisäksi laki ei edellyttäisi maksuunpantujen verojen, veronkorotusten ja korkojen maksamista syytesuojan saamisen edellytyksenä. Uudella menettelyllä ei voi olla tavoitteidensa mukaista merkitystä, ellei ehdotetun lain kirjattuna edellytyksenä syytesuojalle aseteta kaikkien oikaisuvaatimuksen perusteella maksuunpantujen velvoitteiden suorittamista.

Koska lain soveltamisalaan kuuluvat verorikokset ovat piilorikollisuutta,

¹ Rikosprosessin eston sijasta tässä lausunnossa on käytetty käsitettä syytesuoja, joka lausunnon antajan mielestä on luontevampi ilmaisu.

12.8.2015

Dnro 53/61/15

jonka selvittäminen tällä hetkellä ei juurikaan eri viranomaisissa ole mahdollista, lain voimaantulolla ei olisi alentavaa merkitystä rikosprosessin nykyisiin kustannuksiin. Uusien rikosprosessiin liittyvien kustannusten syntyminen se sen sijaan syytesuojan takia estäisi. Ehdotuksen taloudelliset vaikutukset eivät näin ollen olisi merkittävät.

Verovelvollinen hyötyisi menettelystä, kun hän voisi kotiuttaa rikoshyötynä saamansa omaisuuden Suomeen käytettäväksi esimerkiksi liiketoiminnassaan varsin edullisin kustannuksin eli verojen määrällä vähennettynä. Palauttaminen olisi mahdollista julkisuudelta piilossa ja ilman mahdollisia oikeudenkäyntikuluja, jotka esityksessä ilmeisesti tarkoitetuissa jutuissa ovat yleensä erittäin korkeat.

Ehdotetulla lainmuutoksella saattaisi olla kielteisiä vaikutuksia veromoraaliin ja rikosoikeusjärjestelmää kohtaan tunnettuun luottamukseen. Verotuksen toimittaminen perustuu verovelvollisen ilmoitusvelvollisuudelle. Ilmoitusvelvollisuuden täyttämisen laiminlyömisestä voi seurata hallinnollisena sanktiona veronkorotus ja vakavissa tapauksissa rikosoikeudellinen rangaistus. Verorikoksista määrättävien rangaistusten tavoitteena on yleisestäävyteen pyrkivän pelotevaikutuksen ylläpitäminen. Rikosoikeusjärjestelmän tulee lisäksi vahvistaa kansalaisten käsitystä siitä, että puolueeton ja kaikkia yhdenvertaisesti kohteleva oikeusjärjestelmä kohdistaa sanktiot myös verorikoksista tasapuolisesti kaikkiin lain vastaisesti toimineisiin. Jos yhdenvertaisuusperiaatteesta poiketaan, siihen on oltava painavat perusteet.

Lain soveltamisalan tulisi yhdenvertaisuuden toteutumiseksi olla siten yleinen, että sen vaikutukset eivät yksinomaan kohdistu tiettyyn ryhmään ihmisiä, esimerkiksi heidän sosiaalisen asemansa tai varallisuutensa määrän perusteella. Hallituksen esityksen mukaan laki koskisi erityisesti ulkomaille sijoitettuja varoja ja niistä saatuja tuloja. Käytännössä laki koskisi vain hyvin marginaalista, erittäin hyvin toimeentulevaa osaa Suomen verovelvollisista. Ehdotetun lain sanamuoto on kuitenkin soveltamisalaltaan yleinen siten, että se koskisi Suomeen ja ulkomaille sijoitettua varallisuutta, joka on salattu tulo-, perintö- tai lahja-verotuksessa. Salatun veron määrälle ei aseteta ala- tai ylärajaa. Yhdenvertaisuusperiaatteen kannalta lain sanamuodon mukainen soveltamisalan laajuus tulisi ilmetä myös selkeästi perusteluista ja myöhemmin Verohallinnon sisäsisitä soveltamisohjeita ja -käytännöstä.

Verovelvolliselle ilmeinen haitta olisi se, että hänen vapaaehtoisesti luovuttamiaan tietoja voitaisiin myöhemmin käyttää mahdollisissa muita henkilöitä tai tekoja koskevissa rikosoikeudenkäynneissä näyttönä. Nii- tä voitaisiin käyttää myös verotuksen perusteena silloin, kun tietojen perusteella päädyttäisiinkin oikaisupäätöksen tekemiseen verovelvollisen vahingoksi.

12.8.2015

Dnro 53/61/15

2. Verotuksen oikaisuvaatimus

Ehdotuksen mukaan Verohallinto oikaisee verovelvollisen verotusta oma-aloitteisen vaatimuksen perusteella. Ehdotetun lain 2 §:n mukaan vaatimuksesta tulee ilmetä verotuksesta aikaisemmin puuttuneet tiedot ja riittävä selvitys varojen alkuperästä. Ennen verotuksen oikaisupäätöksen tekemistä verottajan on varmistauduttava siitä, että annetut tiedot voidaan ottaa verotuksen perusteeksi ja ne ovat tosiasioita vastaavat. Varmistautuminen perustuu pääosin verovelvollisen omiin selviytyksiin, koska verottajalla todennäköisesti on varsin rajalliset mahdollisuudet selvittää (ulkomaille) piilotetun omaisuuden määrää tuottoineen esimerkiksi verotarkastuksella.

Erityisen vaikeaa on selvittää omaisuuden alkuperää. Uudesta laista ei saa muodostua rahanpesujärjestelmää, jolla rikoshyödyn laillistaminen onnistuu varsin pienin kustannuksin. Ulkomaille piilotetun omaisuuden laillisen alkuperän selvittäminen saattaa olla vieläkin haasteellisempää kuin piilotettujen varojen määrän arvioiminen. Verottajan kynnys tehdä uuteen järjestelmään liittyviä ilmoituksia rahanpesunselvittelykeskukselle voi myös olla varsin korkea, kun ilmoituksia on tehty tähän astikin vain muutama. Järjestelmän luotettavuus ja mahdollisten väärinkäytösten tunnistaminen edellyttää, että oikaisuvaatimuksia valmisteltaessa käytetään hyväksi myös Verohallinnossa olevaa rikosoikeudellista asiantuntemusta. Lisäksi ehdotetun lain 2 ja 5 §:in tulisi lisätä uudet momentit, joissa säädettäisiin mahdollisuudesta kumota oikaisupäätös ja nostaa syyte asiassa, jossa verovelvollinen on antanut viranomaisille päätöksenteon perusteeksi vääriä, virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja. Lain 2 §:n 1 momenttiin tulisi myös lisätä maininta siitä, että riittävä selvitys tulee antaa nimenomaan varojen *laillisesta* alkuperästä.

3. Syytesuoja

Syytesuoja koskisi ehdotuksen mukaan sitä verovelvollista, joka on oma-aloitteisesti ilmoittanut verottajalle piilottamiaan varoja ja sitä veropetosta, johon verovelvollinen on mahdollisesti syylistynyt laiminlyödessään aikanaan ao. omaisuuden ilmoittamisen veroilmoituksella. Syytesuojaa eivät näin ollen saisi mahdollisen rikoksen muut osalliset eikä se kattaisi muita tekoja kuin oikaisupäätöksen kohteena olevia varoja koskevan veropetoksen. Koska verovelvollinen on vapaaehtoisesti luovuttanut oikaisuvaatimuksen perusteeksi selvitystä, sitä voitaisiin käyttää mahdollisessa rikosprosessissa muita osallisia vastaan tai muissa rikosasioissa, joihin Verohallinto voi tietoja luovuttaa.

Vallitseva oikeuskäytäntö ei ole selkeä sen osalta, miten oikeusvoimavaikutuksen kannalta yksittäisten tekojen samuus arvioidaan. Tämän vuoksi annettavan syytesuojan konkreettista laajuutta on vaikea arvioida. Oikeusvoiman piirissä ja siten syytesuojan alaisuudessa voisi olla

12.8.2015

Dnro 53/61/15

myös se osa tuloerästä tai tilillä olleista varoista, joiden olemassaolon verovelvollinen on oikaisuvaatimusta tehdessään salannut. Salattu osuus voi edustaa suurinta osaa salatuista varoista. Näin ollen olisi erittäin tärkeää säätää erillinen säännös mahdollisuudesta peruuttaa syytesuoja, jos verovelvollisen antamat tiedot eivät ole tosiasioita vastavia.

Valtakunnansyyttäjä

Matti Nissinen

Valtionsyyttäjä

Ritva Sahavirta